

BIJLAGE 1

Kwaliteitsbeoordeling begraafplaatsen:

Om een indruk te krijgen hoe het gesteld is met de huidige kwaliteit van de begraafplaatsen, zijn ze allemaal beoordeeld op:

- **De inrichting.** Criteria die bepalend zijn voor de kwaliteit van de inrichting is de uitstraling, algemene indruk, de gebruikte materialen, indeling, de beschikbare ruimte.
- **Het beheer.** Hier werd gekeken naar de bereikbaarheid, kan men makkelijk bij de plaatsen komen met het benodigde materieel. Zijn de paden breed genoeg, is er voldoende ruimte tussen de graven, heeft de beplanting voldoende ruimte om uit te groeien, kan men overal makkelijk bij komen om onderhoud te plegen, en kan dit op een veilige manier.
- **De voorzieningen.** Bij de voorzieningen is gekeken naar de mogelijkheden die de gemeente aanbied aan bewoners, soort graven, mogelijkheden voor asbussen en de mogelijkheid om as te verstrooien. Verder naar de voorzieningen op de begraafplaatsen, zijn er afvalbakken, bankjes, waterpunten enz. aanwezig en zijn deze voorzieningen duurzaam.
- **De toegankelijkheid.** De criteria die hier gebruikt zijn, geven inzicht in de mogelijkheid tot parkeren op of in de directe omgeving van de begraafplaats, zijn de paden makkelijk betreedbaar, welke materialen zijn gebruikt, kan men daar met een rollator of rolstoel makkelijk overheen, zijn de graven makkelijk te bereiken, is de begraafplaats zo ruim, zodat mensen rond het graf kunnen staan zonder dat men op andere graven staat.

De verschillende criteria zijn beoordeeld volgens het systeem goed, voldoende of aandachtspunt, waarbij puur gekeken is naar de plaatselijke omstandigheden. Een vergelijking met begraafplaatsen uit andere gemeenten als referentie is niet gemaakt, omdat omstandigheden te veel verschillen. Op een grotere begraafplaats zijn andere en meer voorzieningen gewenst dan op een kleine dorpsbegraafplaats. Dit omdat de beleving van begraafplaatsen in de loop van de jaren is gewijzigd. Oudere begraafplaatsen zijn anders ingericht dan nieuwere. Op stukken waar niet meer begraven kan worden zijn sommige criteria van minder belang dan op de stukken waar nog wel begraven kan worden. Al deze punten zijn in de beoordeling meegewogen.

Begraafplaats Hornhuizen:

Criteria	Hornhuizen
Inrichting	
Uitstraling	6
Indeling	8
Beheer	
Bereikbaarheid	8
Beheersbaarheid	8
Voorzieningen	
Diversiteit	6
Faciliteiten	8
Duurzaamheid	8
Toegankelijkheid	
Parkeergelegenheid	4
Betreedbaarheid pad	8
Totaal	64

Inrichting:

De inrichting van de begraafplaats van Hornhuizen is voor wat betreft de gebruikte materialen voldoende. Hoewel de ruimte beperkt is geven de beide stukken ruimtelijk goed beeld. Aandacht is nodig voor de vitaliteit van bepaalde bomen en de levensduur van de afscheidende beplanting. De Essen hebben zwaar te lijden van de Essentaksterfziekte, de Kastanjes zijn aangetast door de Kastanjabloedingsziekte. Met de laatste is een proef genomen met een nieuw middel op de markt. In eerste instantie lijken de resultaten goed. Het is even afwachten wat de reactie van de bomen op langere termijn is. Voor de afscheidende beplanting geldt dat bij de inrichting van de begraafplaats geen rekening is gehouden met de uiteindelijke grootte van de heesters. Hierdoor is intensief snoeien noodzakelijk, waardoor de kwaliteit van de beplanting achteruit gaat.

Beheer:

Het beheer op de begraafplaats Hornhuizen is goed uit te voeren. Voor het delven kan men makkelijk met het benodigde materieel bij de plaats komen waar gedolven moet worden. Voor het onderhoud geldt dat alle beheerelementen goed te bereiken zijn, dat er voldoende ruimte is om de werkzaamheden machinaal en veilig uit te voeren.

Voorzieningen:

De primaire voorzieningen zijn aanwezig op de begraafplaats. Waterpunt, bankje afvalbak. Op de begraafplaats Hornhuize heeft men de keuze uit verschillende graven of een urnengraf. Tevens bestaat de mogelijkheid om as te verstrooien. De geplaatste voorzieningen hebben een duurzaam karakter.

Toegankelijkheid:

De beschikbare parkeerplaatsen bij de begraafplaats zijn beperkt. Uitbreiding van parkeerplaatsen is niet eenvoudig. De ruimte is beperkt. Nu wordt er veelal langs de Breweelsterweg en in het dorp geparkeerd. Gezien het aantal begrafenissen per jaar is geen sprake van onoverkomelijke verkeersproblemen.

Begraafplaats Kloosterburen:

Criteria		Kloosterburen
Inrichting		
Uitstraling	8	
Indeling	4	
Beheer		
Bereikbaarheid	6	
Beheersbaarheid	6	
Voorzieningen		
Diversiteit	4	
Faciliteiten	6	
Duurzaamheid	8	
Toegankelijkheid		
Parkeergelegenheid	4	
Betreedbaarheid pad	4	
Totaal	50	

Inrichting:

De kleinste en momenteel de meest volle begraafplaats is die van Kloosterburen. Sfeer en sierbeplanting ontbreken. De inrichting is sober en doelmatig.

Beheer:

Op de begraafplaats zijn weinig beheerelementen. De uitvoering is goed, de uitstraling voldoende. Dit heeft te maken met het karakter van de beplanting, de haag en het gazon. Daar valt weinig eer mee te behalen. De bereikbaarheid tot de graven is voldoende. De paden zijn breed genoeg, maar de bochten zijn te krap. Er zijn nog maar enkele plekken beschikbaar.

Voorzieningen:

Behalve de mogelijkheid om ook urnen te begraven zijn er op de begraafplaats weinig mogelijkheden. De beschikbare faciliteiten bestaan uit een afvalbak en een waterpunt. Hier is wel enige reden tot aandacht. Wanneer besloten wordt tot uitbreiding, dan zal dit meegenomen moeten worden.

Toegankelijkheid:

Bij de begraafplaats Kloosterburen zijn enkele parkeerplaatsen, maar deze zijn regelmatig bezet door mensen die in de buurt werken. Men moet de auto's kwijt in de Hoofdstraat, en het toegangspad.

Begraafplaats Leens:

Criteria	Leens
Inrichting	
Uitstraling	6
Indeling	8
Beheer	
Bereikbaarheid	8
Beheersbaarheid	6
Voorzieningen	
Diversiteit	8
Faciliteiten	6
Duurzaamheid	6
Toegankelijkheid	
Parkeergelegenheid	4
Betreedbaarheid pad	6
Totaal	58

Inrichting:

Zowel het gebruikte materiaal als de ruimte zijn goed. Er zijn een paar kleine aandachtspunten voor wat betreft de uitstraling. Deze hebben vooral betrekking op de laatste uitbreiding. Door hier tijdig met maatregelen op te reageren wordt in de toekomst veel werk voorkomen en wordt de levensduur van de beplanting verlengd. Hier is de keuze van het materiaal wat minder gelukkig.

De ruimte op de begraafplaats is goed. Door de inrichting geeft zelfs het oudste deel een ruimtelijke indruk. Dit komt mede door het gebruikte materiaal, maar ook de entree, het gebruik van lage hagen zorgen voor een ruimtelijk beeld. Een klein probleem ligt in het bosplantsoen. In het verleden zijn de

snippers terug gespoten in de beplanting. Daar hebben wij nu last van Bramen. Regelmatig terug snoeien om zodoende de Bramen uit te putten.

Beheer:

Het beheer van de begraafplaatsen is goed uit te voeren. Overal is voldoende ruimte. Men kan makkelijk bij de graven komen. De beplanting is over het algemeen goed afgestemd op de beschikbare ruimte. Zoals eerder opgemerkt vraagt de beplanting op de nieuwste uitbreiding aandacht.

Voorzieningen:

Op de begraafplaats zijn de nodige voorzieningen aanwezig. Afvalbakken, bankjes en er is een waterpunt aanwezig. Door de gemeente worden verschillende mogelijkheden aangeboden om de overledene ter aarde te bestellen. Omdat vanaf de plaatsing tot nu geen gebruik gemaakt is van de urnenmuur, wordt deze mogelijkheid ingewisseld voor de mogelijkheid om de urn te begraven in een urnengraf.

Toegankelijkheid:

De paden hebben voldoende breedte. De graven zijn goed bereikbaar, ook voor de machines/voertuigen voor het graven van een graf of het plaatsen van een monument. Het parkeren is een probleem. Op de begraafplaats is nauwelijks parkeergelegenheid. De Achtervalge is een smalle straat. Bij enige drukte moet men vlug verder weg om te parkeren.

Begraafplaats Mensingeweer:

Criteria		Mensingeweer
Inrichting		
Uitstraling	6	
Indeling	6	
Beheer		
Bereikbaarheid	6	
Beheersbaarheid	8	
Voorzieningen		
Diversiteit	6	
Faciliteiten	8	
Duurzaamheid	6	
Toegankelijkheid		
Parkeergelegenheid	4	
Betreedbaarheid pad	6	
Totaal	56	

Inrichting:

De inrichting van de begraafplaats Mensingeweer is sober. De begraafplaats heeft de historische uitstraling van de Groninger begraafplaatsen. De indeling is eenvoudig, maar doelmatig.

Beheer:

De bereikbaarheid van de graven en de beheerobjecten is voldoende. Hier moet wel een kanttekening geplaatst worden. Een deel van de grafvelden hebben geen goede afmeting. De paden

moeten daardoor verlegd worden om te kunnen voldoen aan de minimale lengte van een graf. De bomen zijn lichtelijk aangetast door de Essentaksterfziekte, één boom vraagt daarin aandacht. Op het oude gedeelte zijn de paden erg smal. Daar hoeft nog maar weinig begraven te worden.

Voorzieningen:

De standaard voorzieningen zijn op de begraafplaats Mensingeweer aanwezig. Hier kan men begraven worden, en ook is er een plekje waar de urnen begraven kunnen worden. Kijken we naar de duurzaamheid, dan is er een opmerking over het bankje. Deze heeft wat achterstallig onderhoud, wat weggewerkt dient te worden om te voorkomen dat deze vroeg tijdig is afgeschreven.

Toegankelijkheid:

Op de begraafplaats zijn de paden voldoende bereikbaar. Parkeren is in Mensingeweer wel een probleem. De straat is smal en kort. Mogelijkheden om deze problemen op te lossen zijn nauwelijks aanwezig. Het is woekeren met de ruimte. De overlast zal die enkele keer voor lief genomen moeten worden.

Pieterburen:

Criteria	Pieterburen
Inrichting	
Uitstraling	6
Indeling	6
Beheer	
Bereikbaarheid	6
Beheersbaarheid	8
Voorzieningen	
Diversiteit	6
Faciliteiten	8
Duurzaamheid	6
Toegankelijkheid	
Parkeergelegenheid	6
Betreedbaarheid pad	6
Totaal	58

Inrichting:

De inrichting en uitstraling van de begraafplaats Pieterburen is eenvoudig, sober maar doelmatig. Hier wordt recht-toe-recht-aan begraven. Dit past bij de hele sfeer op de begraafplaats. Karakteristiek voor de Groninger begraafplaatsen.

Beheer:

De bereikbaarheid op de begraafplaats is voldoende, maar heeft wel enkele aandachtspunten. De paden zijn wat aan e krappe kant, vooral in de bochten kan dit problemen opleveren. Langs de begraafvelden aan de zuidzijde lopen geen paden. Bij droog weer geen probleem, maar onder natte omstandigheden kan schade ontstaan aan het veld. Dit is niet wenselijk. Op termijn moet ook aan deze zijde paden aangelegd worden. De te onderhouden beheerelementen is goed bereikbaar. Zorgen om de kwaliteit van de Essen. Aandachtspunt is de overhangende beplanting aan de buitenkanten.

Voorzieningen:

Standaard kan begraven worden, en er is een veld voor het begraven van urnen. Verder zijn de gebruikelijke voorzieningen aanwezig, zoals een watertappunt, afvalbak en een bankje.

De beplanting op de begraafplaats vraagt voor wat betreft duurzaamheid aandacht. De onderbeplanting wordt gevormd door boomvormers en veldiepen.

Toegankelijkheid:

Bij de begraafplaats zijn voldoende parkeerplaatsen, maar het houdt niet over. In het zomerseizoen, op het moment dat de camping volstaat, kan er zich een probleem voordoen. Alternatieven zijn ook hier niet aanwezig.

De paden zijn goed verhard, maar juist op de plek waar nu nog begraven kan worden, ontbreken zij.

Begraafplaats Schouwerzijl:

Criteria	Schouwerzijl
Inrichting	
Uitstraling	6
Indeling	6
Beheer	
Bereikbaarheid	6
Beheersbaarheid	8
Voorzieningen	
Diversiteit	6
Faciliteiten	8
Duurzaamheid	6
Toegankelijkheid	
Parkeergelegenheid	4
Betreedbaarheid pad	8
Totaal	58

Inrichting:

De uitstraling van de begraafplaats is eenvoudig, doelmatig, sober. Ditzelfde geldt voor de indeling. Rechte paden grafvelden zo efficiënt mogelijk. Een typisch voorbeeld van een oud Groninger begraafplaats.

Beheer:

De bereikbaarheid van de graven met materieel is voldoende. Aandacht is er voor de bochten. Deze zijn wat aan de krappe kant. Om het beheer en onderhoud uit te voeren is voldoende ruimte, er kan veilig gewerkt worden. Een deel van de sloot moet handmatig geschoond worden. Hier moet een oplossing voor gevonden worden. De beeldbepalende boom direct achter de entree, is ernstig aangetast door de Essentaksterfziekte.

Voorzieningen:

Voor wat betreft de keuze bestaat de mogelijkheid om te begraven en om urnen te begraven. De standaard voorzieningen zijn aanwezig. Aandacht voor het onderhoud aan het bankje.

Toegankelijkheid:

Op Schouwerzijl zijn geen parkeermogelijkheden. Men zal de auto's langs de weg moeten parkeren. Net als bij andere kleien parkeerplaatsen is dit probleem niet makkelijk op te lossen. Gezien het gemiddeld aantal begrafenissen per jaar moet deze overlast maar voor lief genomen worden.

Begraafplaats Ulrum:

Criteria	Ulrum
Inrichting	
Uitstraling	8
Indeling	8
Beheer	
Bereikbaarheid	8
Beheersbaarheid	8
Voorzieningen	
Diversiteit	8
Faciliteiten	8
Duurzaamheid	8
Toegankelijkheid	
Parkeergelegenheid	8
Betreedbaarheid pad	8
Totaal	72

Inrichting:

De begraafplaats Ulrum is een ruime, overzichtelijke begraafplaats. Zowel de alom aanwezige ruimte, als de sierbeplanting zijn sfeerbepalend. Samen zorgen zij voor een ongedwongen maar waardig beeld. De tijdens de inventarisatie aanwezige bezoekers bevestigden dit beeld.

Beheer:

Op de nieuwste uitbreiding zijn de graven makkelijk te bereiken met het nodige materieel. De beplanting heeft voldoende ruimte om te kunnen uitgroeien. Ruimte voor beheer is aanwezig, er kan veilig gewerkt worden.

Voorzieningen:

Op de begraafplaats in Ulrum zijn de noodzakelijke voorzieningen in voldoende mate aanwezig. Buiten de mogelijkheden van begraven, ook voor urnen, is hier de mogelijkheid om de urn in een columbarium bijzetten. Bankjes afvalbakken en een waterpunt zijn in voldoende mate aanwezig.

Toegankelijkheid:

De toegankelijkheid van de begraafplaats is goed, er is voldoende ruimte om te parkeren. De paden zijn voldoende breed, met materieel kan men overal makkelijk bij komen. Onderhoudswerkzaamheden kunnen zonder problemen uitgevoerd worden.

Begraafplaats Warfhuizen:

Criteria	Warfhuizen
Inrichting	
Uitstraling	8
Indeling	8
Beheer	
Bereikbaarheid	8
Beheersbaarheid	8
Voorzieningen	
Diversiteit	6
Faciliteiten	8
Duurzaamheid	8
Toegankelijkheid	
Parkeergelegenheid	6
Betreedbaarheid pad	8
Totaal	68

Inrichting:

De begraafplaats Warfhuizen heeft een prachtige uitstraling. De sfeer op de begraafplaats straalt rust uit en komt sereen over. De begraafplaats heeft een landschappelijke inrichting. De indeling is los, bijna ongedwongen. Voor al beschikbare ruimte heeft een positieve invloed op het geheel.

Beheer:

Zowel de graven als de te beheren objecten zijn goed te bereiken. Het hele beeld ziet er netjes en verzorgd uit.

Voorzieningen:

Op de begraafplaats Warfhuizen zijn de standaard voorzieningen aanwezig met betrekking tot begraven. Men kan op verschillende manieren begraven worden, en er is een ruimte waar urnen kunnen worden begraven.

Er is een waterpunt aanwezig , plaats om even te zitten, en er is een bak waar men afval in achter kan laten. Aandacht voor de plek waar grond wordt opgeslagen, om graven bij te vullen.

Onderzoeken of daar een andere mogelijkheid voor is.

De gebruikte materialen en het onderhoud hebben een duurzaam karakter.

Toegankelijkheid:

De parkeergelegenheid is voldoende, maar niet optimaal. Oplossingen zijn niet direct voorhanden. Het blijft een probleem van dorpen met smalle verkavelingen, waar terecht veel cultuurhistorische waarde aan wordt gehecht. Deze plekken zijn moeilijk op te waarderen naar een niveau die past bij de moderne tijd.

De paden zijn ruim en voldoende verhard. Goed begaanbaar voor minder validen.

Begraafplaats Wehe-den Hoorn:

Criteria	Wehe-den Hoorn
Inrichting	
Uitstraling	6
Indeling	6
Beheer	
Bereikbaarheid	8
Beheersbaarheid	8
Voorzieningen	
Diversiteit	6
Faciliteiten	8
Duurzaamheid	8
Toegankelijkheid	
Parkeergelegenheid	4
Betreedbaarheid pad	8
Totaal	62

Inrichting:

Zowel de uitstraling als de inrichting zijn sober, maar voldoende. Het algemene beeld van de begraafplaats is nergens storend. Door de haag aan de zuidzijde iets hoger op te laten groeien, ontstaat meer privacy. De N361 is een afleidend element.

Beheer:

Voor zowel voor het graf graven, als het onderhoud aan de beheer elementen is voldoende ruimte. Enig aandacht voor het overhangen van de beplanting aan de noordzijde. Wordt dit niet goed opgepakt, dan zal de haag weggeconcentreerd worden, of er is jaarlijks onnodig veel snoeiwerk. Voorstel is om een of twee rijen van de beplanting te verwijderen.

Voorzieningen:

Op de begraafplaats van Wehe-den Hoorn is ruimte voor begraven en het begraven van urnen. Verder zijn de standaard voorzieningen aanwezig, afvalbak, watertappunt en een bankje om te rusten en te overdenken.

Toegankelijkheid:

Direct bij de begraafplaats is een beperkte parkeergelegenheid. Bij grotere begrafenissen, zal de buurt enigszins belast worden. Gezien de mogelijkheden en het aantal begrafenissen is deze overlast aanvaardbaar.

De paden zijn ruim, en hebben een goede hardheid. Daardoor zijn deze ook voor mindervaliden goed te gebruiken.

Begraafplaats Westernieland

Criteria	Westernieland
Inrichting	
Uitstraling	4
Indeling	6
Beheer	
Bereikbaarheid	6
Beheersbaarheid	8
Voorzieningen	
Diversiteit	6
Faciliteiten	6
Duurzaamheid	6
Toegankelijkheid	
Parkeergelegenheid	4
Betreedbaarheid pad	6
Totaal	52

Inrichting:

De uitstraling van de begraafplaats Westernieland heeft verschillende aandachtspunten. Het hekwerk is toe aan een flinke onderhoudsbeurt, de beplanting bij de entree behoeft drastisch ingrijpen, de paden zijn op het oude gedeelte te smal. De slechte vitaliteit van de bomen helpt ook niet mee om de sfeer te verbeteren. Het uitbreidingsdeel heeft een betere uitstraling. De indeling is eenvoudig en doelmatig.

Beheer:

Zoals gezegd zijn de paden smal, deze vormen voor een deel van de onderhoudswerkzaamheden een probleem. Op het gedeelte waar nog begraven kan worden is dat beter, maar ook niet helemaal optimaal.

Voorzieningen:

Hier zijn de gebruikelijke mogelijkheden tot begraven aanwezig, evenals de basis voorzieningen zoals afvalbak, watertappunt. Geen bankje is hier aanwezig.

Toegankelijkheid.

Parkeren moet langs de Schapenweg, of in de Addingalaan. In bijvoorbeeld de oogst tijd kunnen hier problemen ontstaan. Gezien het gemiddelde aantal begrafenissen mag acceptatie geen probleem zijn.

De paden zijn voor een ieder goed te belopen, met of zonder rollator.

Begraafplaats Zoutkamp:

Criteria	Zoutkamp
Inrichting	
Uitstraling	6
Indeling	8
Beheer	
Bereikbaarheid	8
Beheersbaarheid	8
Voorzieningen	
Diversiteit	6
Faciliteiten	6
Duurzaamheid	8
Toegankelijkheid	
Parkeergelegenheid	8
Betreedbaarheid pad	8
Totaal	66

Inrichting:

De uitstraling op de laatste uitbreiding is nu nog niet goed. Dit komt omdat de beplanting nog lang niet volgroeit is. Aandacht voor een dode boom en het overhangend groen aan de zuidwestzijde. De indeling is doelmatig, en eenvoudig.

Beheer:

Zowel de plaats waar een graf gegraven moet worden, als de te beheren objecten zijn prima te bereiken. Aandachtspunt is de ruimte, die de beplanting heeft om uit te groeien.

Voorzieningen:

Op de begraafplaats van Zoutkamp kan buiten de normale mogelijkheden tot begraven ook nog bijgezet worden in een urnenmuur.

De gebruikelijke voorzieningen zijn op de begraafplaats aanwezig, maar niet op het laatste uitbreidingsstuk.

Toegankelijkheid:

Bij de begraafplaats van Zoutkamp is voldoende parkeergelegenheid. Ook zijn de paden mooi breed, en voldoende verhard, zodat mensen die moeilijk ter been zijn, hier ook uit de voeten kunnen.

Totaal overzicht

Kwaliteitsbeoordeling begraafplaatsen		
Begraafplaats	Totaal aantal pnt	Aandachtspunten
Hornhuizen	64	1
Kloosterburen	50	4
Leens	58	1
Mensingeweer	56	1
Pieterburen	58	0
Schouwerzijl	58	1
Ulrum	72	0
Warfhuizen	68	0
Wehe-den Hoorn	62	1
Westernieland	52	2
Zoutkamp	66	0

Bijlage 2:

Wet op de Lijkbezorging

Inleiding:

In de Wet op de Lijkbezorging is vastgelegd welke zorg de houder van begraafplaatsen moet verlenen ten aanzien van de lijkbezorging en welke procedures doorlopen dienen te worden na het overlijden. Daarbij is opgenomen aan welke eisen begraafplaatsen moeten voldoen. Er zijn bepalingen opgenomen over lijkschouwing en identificatie, het verlof tot begraven en crematie, bijzondere en gemeentelijke begraafplaatsen en sluiting en opheffing van begraafplaatsen.

Wet op de Lijkbezorging

In de wetgeving zijn verschillende verplichtingen opgenomen waaraan de houder van een begraafplaats moet voldoen. Omdat de gemeente De Marne meerdere begraafplaatsen in eigendom heeft, moet de gemeente aan meerdere verplichtingen voldoen:

- De gemeente is verplicht minimaal één openbare begraafplaats binnen de gemeentegrenzen te hebben (art. 33);
- De gemeente verschaft de gelegenheid tot het schouwen van lijken (art. 4);
- De gemeente bevestigt de registratie van een overledene (art. 8), lid 2);
- De gemeente bepaalt op welke locatie een overledene komt te liggen;
- De gemeente voert een registratie rond overledenen en houdt overzicht over de ligging van alle overledenen op de gemeentelijke begraafplaatsen (art. 27, lid 1). Dit geldt ook voor de locaties van asbussen (art. 65);
- Er zijn speciale regels voor de houder van de begraafplaatsen/ gemeente De Marne van toepassing indien een deel van de gemeentelijke begraafplaats als speciale begraafplaats is aangewezen, indien het een bijzondere begraafplaats betreft (art. 31, lid 5, en art. 39 t/m 42);
- De gemeente is verantwoordelijk voor een eventuele sluiting en opheffing van een gemeentelijke begraafplaats (art. 43 t/m 48). Hieraan zijn meerdere regels verbonden;
- De gemeente bepaalt waar as verstrooid mag worden (art. 65 en 66);

Hierna worden een aantal wettelijke voorschriften rond het dagelijks beheer en de exploitatie van de begraafplaats nader toegelicht.

De inrichting van een begraafplaats

De hoofdfunctie van een begraafplaats is het begraven van een overledene op een wijze die hygiënische ontbinding van het stoffelijk overschot mogelijk maakt. De begraafplaats moet bij de inrichting aan een aantal technische verplichtingen voldoen. Deze verplichtingen zijn opgenomen in het Besluit op de Lijkbezorgingen en worden hieronder toegelicht.

Technische voorschriften

In het Besluit op de Lijkbezorging 2 zijn technische voorschriften opgenomen die betrekking hebben op het begraven en de aanleg van graven. Deze voorschriften zijn:

- Er wordt begraven in een kist. Begraven zonder kist mag, mits het lichaam in een ander omhulsel wordt begraven. Kist en omhulsel moeten gemaakt zijn van een goed afbreekbaar materiaal;
- De afstand tussen de graven onderling is minimaal 30 centimeter;
- De grondbedekking op de bovenste kist is tenminste vijftien centimeter;
- In een graf mogen maximaal drie lichamen boven elkaar begraven worden en tussen de lichamen moet een grondlaag zijn van minimaal dertig centimeter;
- De afstand tussen het grondwater en het diepst begraven lichaam moet minimaal dertig centimeter zijn;
- De grond waarin begraven wordt moet goed doorlatend zijn.

De wet spreekt over algemene graven en particuliere graven. Algemene graven worden in gebruik gegeven voor een bepaalde periode, minimaal 10 jaar, en kunnen niet verlengd worden. De graven worden uitgegeven op volgorde. Het kan zijn dat er in een algemeen graf gestapeld begraven wordt. Dan komt men met één of meerdere mensen in hetzelfde graf te liggen. Algemene graven zijn daardoor goedkoper dan eigen graven. Na de periode van grafrust is het recht aan de houder van de begraafplaats (de gemeente) en kan er worden geruimd. Na ruiming kan de begraafplaatsbeheerder het grafveld opnieuw uitgeven.

Particuliere graven (ook wel eigen graven of familiegraven genoemd) daarentegen worden uitgegeven voor meestal een bepaalde periode en kunnen na afloop van deze periode worden verlengd. In de gemeente De Marne worden alleen particuliere graven uitgegeven voor onbepaalde tijd.

4.5 Administratie

In artikel 27 van de Wet op de Lijkbezorging is opgenomen dat de houder van een begraafplaats, ongeacht of het een gemeentelijke of een bijzondere begraafplaats betreft, een register moet bijhouden van alle overledenen die daar begraven zijn. Ook asbussen die zijn bijgezet worden hieronder verstaan. Nauwkeurig moet worden aangeduid op welke plaats zij begraven of bijgezet zijn. Dit register is openbaar.

Bij opheffing of sluiting van een begraafplaats blijft het register, op grond van de archiefwetgeving, onder beheer van de gemeente. Bij bijzondere begraafplaatsen moet het archief worden overgebracht naar de gemeente. Het openbaar register van de gemeentelijke begraafplaatsen is in te zien bij de taakveld Burgerzaken.

4.6 Ruimen, herbegraven en schudden

De wet geeft aan dat het ruimen, herbegraven en schudden van graven mogelijk is, mits aan de wettelijke voorwaarden wordt voldaan. Ruimen of schudden biedt een oplossing als er te weinig ruimte op een begraafplaats is, en uitbreiden geen mogelijkheid. Ruimen kan alleen gebeuren als de grafrechten van het eigen graf vervallen zijn en er dus geen sprake meer is van een rechthebbende. Het recht vervalt aan de eigenaar van de begraafplaats indien de rechthebbende afstand heeft gedaan van het recht of als rechthebbende is overleden en het recht niet kan worden overgeschreven op een ander familielid. Bij algemene graven vindt niet eerder ruiming plaats dan na het verstrijken van de (wettelijke) grafrusttermijn. Schudden vindt plaats bij eigen graven en enkel op verzoek van de rechthebbende van het graf. Betreft een ruiming een algemeen graf, dan is de

publicatieplicht van toepassing. Is van nabestaanden niet bekend wie zij zijn of waar zij wonen, dan is het plaatsen van bordjes bij het graf een alternatief om de ruiming bekend te maken.

4.7 Arbo-richtlijnen (wetgeving)

Naast de Wet op de Lijkbezorging is Arbowetgeving ook van toepassing voor begraafplaatsen. Het werken op een begraafplaats is niet zonder risico's. Net als in andere bedrijfstakken met veel fysiek werk zijn er risico's aanwezig door het werken met machines, fysieke belasting, klimaat, geluid en gevaarlijke stoffen. De wet bepaalt dat er alles aan gedaan moet worden om deze risico's zo klein mogelijk te maken. Dit is terug te vinden in de Arbowet en in de Wet op de Lijkbezorging. De Arbowet is een raamwerk en geeft algemene verplichtingen zowel voor de werkgevers als voor de werknemers. De werkgever moet ervoor zorgen dat een zo groot mogelijke veiligheid en een zo goed mogelijke bescherming van de gezondheid gewaarborgd wordt en dat het welzijn van de werknemers niet in het gedrang komt (artikel 3 Arbo). De Arbowet zelf geeft geen concrete of specifieke richtlijnen voor het werk dat op de begraafplaatsen voorkomt. De richtlijn "Veilig en gezond werken op begraafplaatsen, Arbo-richtlijnen in de praktijk" worden als norm gehanteerd.

De Arbowet verplicht de werkgever een beleid te voeren dat gericht is op het voorkomen van ongelukken, het vermijden van ongezond werk en het bieden van welzijnsvriendelijk werk (art. 4). Om dit beleid concreet te maken en de volgorde van prioriteiten vast te stellen, verplicht de Arbowet (conform art. 5) iedere werkgever een Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) uit te voeren, een plan van aanpak op te stellen en deze te onderhouden. Dit plan van aanpak brengt problemen, knelpunten, onveilige situaties e.d. aan het licht.

In het geval van het begraafplaatsbeheer is extra aandacht vereist voor het begraven en ruimen van de graven. Voor medewerkers is dit namelijk niet alleen fysiek, maar met name mentaal een zware belasting. Zij worden sterk geconfronteerd met de dood, en kunnen in aanraking komen met slecht verteerde lijken. In de Arbowet zijn hierover richtlijnen opgenomen. Concreet betekent dit dat in voorkomende gevallen veiligheid boven efficiëntie gaat.

De gemeente De Marne heeft in het kader van de VCA een bijlage bij de RI&E, de TRA (Taakrisicoanalyse) in deze TRA staat onder andere het delven van een graf benoemd.